

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לזיכוי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הר"ה ר' אריה (לייבל) ברה"ה ר' יונה רובין ז"ל

פרשת בשלח

שבט תשפ"ה | גיליון נ"ו (שנה ב')

שערי תורה קבט מסכת ומבוא לפרשת השבוע

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

קריעת ים סוף – כאן ועכשיו!

רעיון נשגב כותב בספר הקדוש 'נועם אלימלך' על הפסוק בפרשתו (שמות יד, כט) ובני ישראל הלכו בִּיבֶשֶׁה בְּתוֹךְ הַיָּם: הכתוב בא ללמדנו שלא רק בשעת קריעת ים סוף, כשהלכו ישראל בתוך הים, ראו את נפלאות הבורא, אלא בכל יום, גם כאשר הלכו בִּיבֶשֶׁה, היו מתבוננים בנפלאות ונסים ה' על כל צעד ושעל, כמו 'בְּתוֹךְ הַיָּם'! הוסיף על כך הגאון רבי חיים שאול קויפמאן זצ"ל, ראש ישיבת גייטסהעד, תוספת ביאור מותק-מדבש: בבריאת העולם נאמר (בראשית א, ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וַתֵּרָא הַיַּבֶּשֶׁה וַיְהִי כֵן, ופירש רש"י, שתחילה היו המים שטוחים על פני כל הארץ, ובמאמר 'קיוו המים אל מקום אחד', נאספו כל המים אל האוקיינוס. אולם דבר זה לא היה רק אז בבריאת העולם, כי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. כל מה שנעשה בשעת הבריאה נעשה בכל רגע ורגע. הוי אומר: בכל יום, גם עכשיו, מתרחש נס כמו קריעת ים סוף בכל יבשה על פני כדור הארץ, כי מקום זה אמור להיות מכוסה מים, וה' אוסף כעת את המים אל האוקיינוס, וזו הכוונה בדברי הנועם אלימלך, שגם כאשר הולכים ביבשה מרגישים כמו בתוך הים!.

במאי זכינו? – הסוס והתוף

ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים (שמות טו, כא) נשאלת השאלה: מה פשר הדבר שמכל השירה שאמרו ישראל, בחרה מרים דווקא את הפסוק: "שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים", מה המיוחד בתיבות אלו?

ביאור הפלא-ופלא כותב בספר 'פרדס-יוסף': לכאורה, מדוע נענשו הסוסים לרדת במצולות, ואם אדם חטא בהמה מה חטאה? אלא, בגלל שהסוסים סייעו למצריים, נענשו כאילו חטאו בעצמם. לפיכך בחרה מרים דווקא את הפסוק 'סוס ורכבו רמה בים', כדי להרעיף טללי חיווק על נשים צדקניות שבישראל, שאם הסוסים קיבלו עונש על הסיוע למצרים, בוודאי מידה טובה מרובה, שהנשים המסייעות לבעליהן ולבניהן ללמוד תורה, בוודאי שכרן הרבה מאד!

מִרְן הגר"ש אלישיב זצ"ל הוסיף תוספת נפלאה בדרך רמז: לפיכך לקחו דווקא תוף ולא כלי נגינה אחר, כי התוף לעצמו אינו משמיע את הניגון, רק מסייע ומלווה את הניגון בקצב נעים, כך הנשים הן בעצמן אינן לומדות תורה, אבל הן כמו התוף המסייעות ומלוות לתורה, ועל כך יבוא השכר!

אוצר התורה יחזקיהו מתוך הפרשה

נורא תהלת עשה פלא (טו, יא)

'תהילות' - לשון רבים, 'פלא' לשון יחיד. כשהקב"ה עושה לאדם פרטי נס ופלא אחד, הרי זה מביא לידי 'תהילות' רבות, כי כל מכריו וקרוביו משבחים ומהללים לה'.

(הגה"ק רבי אברהם יצחקי זי"ע מתונים, בעל משמרות כהונה)

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים (יד, כה)

עד עכשיו הכבד ה' את לב המצריים שחשבו שהמכות היו בדרך הטבע. אבל כעת כשעמדו לטבוע בים, הסיר ה' מהם את כבודות הלב, והבינו למפרע - 'כי ה' נלחם להם במצרים' - כל המכות בארץ מצרים היו מאת ה'!

(הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זי"ע)

ויסע משה את ישראל וגו' וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים (טו, כב)

משה היה צריך להסיע אותם בעל כרחם (רש"י), כי היו להוטים אחר ביות הים. ומאחר שאוהב כסף לא ישבע כסף, לפיכך הולכים ה' שלשה ימים בלי מים, כדי שיבינו כמה צריך לשמוח במה שיש, וכסף אינו הכל, שהרי את כל כספו יתן אדם בעד נפשו עבור כוס מים...

(הגה"ק בעל כתב סופר זי"ע)

מה בפרשה:

נושא הפרשה:

א. המסלול

ביציאת היהודים ממצרים נטל משה עמו את עצמות יוסף, וה' הוליך לפניו עמוד ענן ביום ועמוד אש בלילה.

עקב החשש שהיהודים יחזרו למצרים בעת מלחמה, לא הולכים ה' לארץ ישראל בדרך פלישתים, אלא דרך המדבר.

ב. המרדף

כדי להטעות את פרעה שיחשוב שהיהודים נבוכים במדבר, אמר להם ה' להתקרב לכיוון מצרים. וכשפרעה שומע שהיהודים ברחו, הוא ועבדיו יוצאים אחריהם למרדף.

ג. הבקיעה

כשהמצריים משיגים את ישראל, ומשה צועק בתפילה, ציווה ה' לישראל ללכת לכיוון הים, כשעמוד הענן חוצץ ביניהם והמצריים. משה נוטה את ידו והים נבקע והתייבש.

ד. הטביעה

לאחר שהיהודים עברו את הים, המשיכו המצריים לרדוף אחריהם בים, כאשר הקרקעית הופכת לטיט ורותח ההורס את גלגלי מרכבותיהם. משה נוטה שוב ידו והמים מכסים ומנערים את המצריים.

ה. השירה

לאחר שראו את המצריים מתים, עלה בלב משה לומר שירה, וגם מרים והנשים אמרו במחולות ותופים.

ו. מרה ואילים

כשהגיעו למרה והתלוננו שאין להם מים, הורה ה' למשה להשליך עץ למים וימתקו המים. שם הצטוו כמה מצוות. בהמשך כשהגיעו לאילים

חיים של תורה מעלת והשיבות לימוד חומש ורש"י

אותיותיו של רש"י – חיות הנה

"ואען ואומר, כי אותיותיו של רש"י ז"ל ידועות לחכמים והבקיאים, כי חיות הנה, המדברות ומלמדות אותנו להועיל, ואפילו הנקודות בהפסקות של פירוש, יתורגמו או חסרונם, הן טעמים נכונים להכריח פירוש האמת והצדק".

(רבי משה חאגיז זי"ע, הקדמת 'לקט-הקמח' אבן העזר)

נישא השבוע:

מן בדורנו

מלא העמר ממנו למשמרת לדתתיכם (שמות טו, לב) בימי ירמיהו פשהה ירמיהו מוכיחם: 'למה אין אתם עוסקים בתורה?' והם אומרים: 'נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן נתפרנס?' הוציא להם צנצנת חמץ וזמר להם וכו': 'ראו, הנה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו (רש"י)

כמים קרים על נפש עייפה הם דברי רש"י אלו, לחזק ולעודד את עמלי התורה החשובים, שלא ידאגו דאגת פרנסה אלא ידעו כי 'הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו'.

וכך היו גדולי ישראל אומרים, כפי שנראה בסיפורים שלפנינו, שמשמים מנהיגים את לומדי התורה בהנהגה מיוחדת שלא יחסר להם כל צרכיהם:

הכרת והבנת מושג בתורה

לב דעת

מנה

לאחר קריעת ים סוף, הלכו ישראל שלשה ימים בלי מים במדבר, עד שביום כ"ד בניסן הגיעו למקום- חנייה הנקרא 'מנה'. באותו היום, כחמשה שבועות לפני קבלת התורה, כבר זכו לקבל שם כמה מצוות וחוקים. הגמרא (סנהדרין נו, ב) מפרטת 10 מצוות שנצטוו במרה: 7 מצוות בני נח, בתוספת 3 מצוות: א. דיני ממונות. ב. שמירת שבת. ג. כיבוד אב ואם. רש"י בפרשתנו מחדש שהם הצטוו גם מצות פרה-אדומה. את המצוות במרה לא קיבלו על מנת לקיים כבר עכשיו, אלא רק כדי ללמוד הדינים ולהתרגל בהם, ובמטרה לבדוק אם יקבלו את המצוות בשמחה (רמב"ן, וראה גור אריה).

הבנת מילה אחת בתורה

עניינים לראות

מחספס

מסיבה שאינה ברורה, המילה 'מחספס' משמשת בימינו כהגדרה לדבר שאינו חלק. כגון 'קלף מחספס' - קלף שאינו מעובד בעל חריצים ובליטות.

אך מדובר בשיבוש לשוני מוזר. שהרי המקור היחיד בתורה בו מופיעה מילה זו, הוא בפרשת השבוע, כשהתורה מתארת שהמן היה (שמות טז, יד) מחספס. מפרשי התורה כותבים פירושים רבים למילה זו, אך אף אחד מהם אינו עוסק במימוש דבר שאינו חלק. רש"י מפרש שני פירושים: א. מגולה. ב. מונח בחפיסה. מפרשים אחרים כותבים עוד פירושים: ג. עגול (אבן עזרא). ד. מפורז על הארץ (רשב"ם). ה. נמש ונימוח על היד (גמרא יומא עה, ב). ו. נבלע בכל האברים (שם).

ואנשים לשמוע

כללי רש"י הק' בדקדוק הלשוני

עזי או עזי

באחד הימים לאחר תפילת שחרית, שאל רבי משמשון, המשגיח של הישיבה, את תלמידיו: אמרתם היום בתפילה, בתפילת 'אז-ישיר', את הפסוק 'עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה'. מי יודע מה הפירוש 'עזי'?

כפי ששיער, רוב הבחורים ענו שהפירוש הוא: העוז והחזק שלי!

כאן פתח לפנינו את רש"י בפרשתנו (טו, ב) המלמד כלל ייחודי השמור למילה המורכבת משתי אותיות בלבד שהאות הראשונה מנוקדת בניקוד חול"ם, כגון: עז, חק, וכדומה.

אם נבקש להוסיף בסוף מילה זו את האות י', במטרה להטות את המילה כלפי עצמנו, כלומר העוז שלי, החזק שלי, אזי תשתנה הניקוד של האות הראשונה מניקוד חול"ם לניקוד שור"ק, ונכתוב כך: עזי, חקי.

אולם כאשר הניקוד הוא עזי, אין זו פעולה המתאימה לאדם לומר הכוח שלי, אלא הוא שם-דבר לעצמו, כאילו נכתב כאן: 'העז'. ולמה יש אות י' בסוף המילה? - כי כך דרך הפסוק לפעמים להוסיף אות י' גם בשם-דבר, כגון: 'היושבי בשמים' במקום 'היושב בשמים'.

לאור זאת, שולל רש"י את תרגום אונקלוס המפרש את המילה 'עזי' - העוז והחזק שלי, אלא הפירוש הנכון הוא: העז של ה'.

ירושא בפרשתה

בעיר באזל אשר בשווייץ היתה משפחה חרדית שהיה להם עסק של ילומים. כל הבנים השתלבו בעסק המשפחתי לאחר נישואיהם, רק אחד הבנים ביקש מההורים שהוא רוצה להמשיך ללמוד בכולל. הם נענו לו ותמכו בו מכספם. כך גם כשנולד לו בנו הראשון והשני, המשיכו הוריו לתמוך בו, אולם כאשר משפחתו הלכה והתרחבה יותר, החלו לחצים מצד הוריו שיתחיל לעבוד בעסק המשפחתי, אבל הוא התחנן שוב: 'נפשי חשקה בתורה!'

כאשר נולד לו הבן הארבע עשרה, הודיעו לו הוריו כי הם מפסיקים לתמוך בו אם הוא אינו שולח יד במסחר. אך הוא עמד בניסיון והמשיך לעסוק בתורה מתוך הדחק. עד שיום אחד קיבל זימון לבוא לבית המשפט. בלב מרפר הוא ניצב לפני השופט, שבירר את שמו ושם משפחתו וביקש ממנו להציג תעודת זהות, ואז הפתיע השופט והודיע: 'כאן בעיר מת עשיר גדול, והיות שלא היו לו ילדים, הוא השאיר צוואה להעביר את כל רכושו למשפחה הגדולה ביותר בבאזל. לאחר בדיקה נודע שאתה זכית בירושה!...'

סנולה לפרנסה

יהודי אחד בא אל הרב"ק רבי משה מלעלוב זי"ע והתאונן על מצבו הכלכלי אשר עולה ויורד, פעם הוא מרוויח בשפע, אך מיד לאחר מכן הוא מפסיד הכל.

השיב לו הרב"ק: 'קבל על עצמך לקבוע שיעור לימוד גמרא מדי יום, ואז תצליח מאוד בפרנסתך!'

המשיך הרבי ונימק: 'הדבר רמוז בדברי חז"ל (תענית כה, ב) 'גמירי מן שמיא מיהב יתבו - מישקל לא שקלי', כלומר: כאשר 'גמירי' - תלמד גמרא, אזי 'מן שמיא מיהב יתבו, מישקל לא שקלי' - יתנו לך ברכה בפרנסה, ולא יקחו ממך את השפע. כך עשה הלה, והצליחו עסקיו לאין ערוך.

חכמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

שידוך בגובה האף...

ויפקעו המים (שמות יד, כא) קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (סוטה ב, א)

ביאור שנון ונוקב על הקשר בין זיווגו של אדם לקריעת ים-סוף אמר המגיד הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל:

מה היה בקריעת ים-סוף? גם לאחר שנחשון בן עמינדב קפץ אל המים, עדיין סירבו המים להיבקע עד שעלו המים והגיעו עד אפו, אז הגיעו מים עד נפש והים נבקע. הרי אומר שקריעת הים היה תלוי בגובה אפו של נחשון, שהרי ככל שהאף היה גבוה יותר כך התעכבה הקריעה עד שהמים הגיעו עד לאפו. כך זה במקרים רבים גם בשידוכים, השידוך מתעכב ככל שהדרישות גבוהות יותר, ככל שהאף גבוה יותר...

הרופא מאניפולי...

פי אני ה' רפאך (שמות טו, כו)

כאשר התלונן יהודי בפני הרב"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע על מחלתו הקשה, שאלו הרבי: ואצל הפרופסור של העיר אניפולי כבר היית? סע לאניפולי אל הפרופסור שלהם! נסע האיש בלב שמח וכשהגיע לעיר בירר על מקום מגוריו

של הפרופסור, הסתכלו עליו בתימהון 'פרופסור?! אפילו רופא פשוט או חובש אין בעיירתנו...! התפלא האיש ושאל: 'ומה אתם עושים כשאחד מכם חולה?'. השיבו התושבים: 'מבקשים אנו רחמי שמים!'. חזר היהודי מאוכזב אל הרב מנעשכין וסיפר דברים כהווייתם שלא מצא באניפולי שום רופא. נענה הרבי ואמר לו: אכן אל הפרופסור של אניפולי שלחתי אותך, מי שמרפא אותם, הוא ירפא גם אותך...

כשלא חושבים...

הנני ממשיך לכם לחם מן השמים (שמות טז, ט)

בליל שבת קודש פרשת ויקהל-פקודי שנת תר"ץ שהה הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל במחיצת מרן החפץ-חיים זי"ע, ושמע אז מפה קדשו את הדברים הבאים: חז"ל אומרים (יומא עה, א) שטעמו של המן היה משתנה לפי מחשבתו של כל איש. 'אם כך' - שאל החפץ חיים - 'איזה טעם הרגיש מי שלא חשב שום מחשבה בעת אכילתו?' היות וכל הנוכחים שתקו, נענה החפץ חיים ואמר: 'אני איש בלם, מי שלא חשב לא הרגיש שום טעם!... כי כך הוא בכל דבר רוחני, בתורה ובמצוות - אם לא חושבים - אין לזה שום טעם!...

היכן התרחש הנס של קריעת ים-סוף?

ונחשב כגוף מים לעצמו.

חלק ניכר מאותם חוקרים העדיפו השערות אלו, בגלל הסיבה שהם, ככופרים בתורת אמת, חיפשו הסבר טבעי לקריעת ים סוף, כפי שבכל הדורות היו כופרים שטענו שלא היה כאן נס, אלא מאורע טבעי של 'גאות-ושפל', ובאותם אגמים היה נראה לחוקרים יותר מסתבר ששם אירע הגאות והשפל. מיותר לציין שמדובר בדברי הבל ורעות רוח!

קנים במים מתוקים

יש מהחוקרים שנטו לאמץ השערות אלו מסיבה אחרת: כי ים-סוף נקרא בשם זה על שם צמח ה'סוף' שגדל על שפתו (רש"י שמות יג, יח), והבעיה היא: שקנים אלו אינם גדלים במים מלוחים, והים האדום הוא ים מלוח וחם ביותר, לכן רצו לזהות את ים סוף עם האגמים המרים הללו הנמצאים צפונית למפרץ סואץ, אשר המים בהם היו מתוקים בעבר. סיבה נוספת לאימוץ השערה זו: כי אגמים אלו קרובים יותר לשטח המיושב של מצרים.

אולם נגד שיטה זו עומדת טענה חזקה: שהרי אגמים אלו נמצאים מערבית לארץ ישראל, ואילו בתורה מפורש (שמות כג, לא) שים-סוף, ולכל הפחות חלק ממנו - החלק של מפרץ אילת, נמצא בצד מזרח של ארץ ישראל!

מחוף-נואביה לערב הסעודית

בשנים האחרונות צוברת תאוצה בעולם החוקרים, הסנסציה וההשערה הנועזת, ולפיה מיקום קריעת ים סוף לא אירע כלל במפרץ-המערבי הסמוך למצרים, אלא במפרץ המזרחי (מפרץ אילת). ואף מצביעים על מיקום מדויק: ב'חוף-נואביה' אשר ב'מפרץ-עקבה'.

הכל החל בשנת תשל"ח כאשר חוקר תנ"ך צלל באזור חוף-נואביה וגילה חלקי מרכבות מכוסים באלמוגים, גלגלי מרכבות הדומים מאד בצורתם לגלגלי מרכבות מצרים המופיעים בציורים של קירות קברי מצרים. גם בשנת תש"ס המשיכו לצלול שם ומצאו עוד שלל חלקי מרכבות ואף עצמות אדם.

על פי ממצאים אלו הסיקו החוקרים המולחבים שהצטיית ים-סוף אירעו כאן בחוף נואביה. ההפתעה הגדולה היא שלדבריהם בני ישראל חצו את כל המפרץ ועלו בצד השני והגיעו אל המקום בו נמצאת היום ערב הסעודית!

לקביעה זו הצטרפו בהמשך עוד ראיות והוכחות של החוקרים השונים, ומחמת קוצר המקום לא נוכל להרחיב בהם. אולם נדגיש שישנם פקפוקים רבים על המצאה זו, ואחד מהם: שהרי מכל התיאורים שבתורה מוכח שמדובר-סיני בו הלכו ישראל הוא המדבר הנקרא היום 'חצי האי סיני', ולפי דברי החוקרים שהיהודים עלו בערב הסעודית, נמצא שהם הלכו במדבר אחר הנמצא בערב הסעודית.

אחת השאלות המסקרנות אשר מסעירה את חוקרי ההיסטוריה, היא השאלה: היכן בדיוק הוא המקום בו עברו ישראל בתוך הים ביבשה? לא מדובר רק בשאלת-מחקר בעלמא, אלא היא נוגעת למעשה כלפי הנפסק בהלכה (שו"ע או"ח ריח, א) שהוראה 'מעברות הים' צריך לברך 'שעשה נסים לאבותינו במקום הזה'.

למרבה הפלא, אין לנו כל מסורת על המקום המדויק של קריעת-הים, כך שהדבר נותר לוט בערפל, מה שהשאיר מקום רחב לחובבי התיאוריות למיניהם להעלות הצעות שונות ומרתקות, אותם נציג כאן בקצרה על חודו של המזלג.

מפרץ-אילת ומפרץ-סואץ

ים-סוף המוזכר בתורה הוא הים הנקרא 'הים האדום' [כן הוא התנבה הפשוטה, אם כי יש דעות נוספות, כמו שיטת הרשב"ם בפרשת דברים שים-סוף הוא ים-המלח, אך דבריו צע"ג].

הים האדום הוא לשון מהאוקיינוס ההודי, לשון זו מסתיימת בשני מפרצים צרים וארוכים מאד, כצורת האות V, הלא הם: א. המפרץ המזרחי, הנקרא 'מפרץ אילת', וחלק זה של ים-סוף קרוב לארץ ישראל. ב. המפרץ המערבי הקרוב למצרים, הנקרא 'מפרץ-סואץ', ממנו נמשכת כיום תעלת סואץ עד הים התיכון. בין שני המפרצים הללו נמצא מדבר סיני, הנקרא 'חצי האי סיני'.

11 וחצי קילומטר

ההנחה הפשוטה היא, שקריעת ים סוף התרחשה במפרץ-סואץ, משום שמפרץ זה סמוך למצרים, כך שיצאו ממצרים ואז חצו את הים מצד לצד וכך הגיעו אל תוך מדבר סיני. כך גם עולה מפשטות הכתוב בפרשת מסעי (במדבר לג, ח) ויעבר בתוך הים המדברה, כלומר - אל המדבר. חציית הים לפי זה נמשכה שעות רבות, שכן רוחב המפרץ הוא כאחד עשרה וחצי קילומטר מצד לצד! זאת אם נאמר שהם אכן חצו את הים מצד לצד, אולם דעת התוספות (ערכין טו, א ד"ה כשם) שבני ישראל לא חצו את הים בקו ישר מצד לצד, אלא כחצי גורן עגולה, והם עלו ליבשה באותו צד שבו ירדו לים.

'האגם-המר' או 'מת' ברדוויל?

בדורות האחרונים התרבו נסיונות של חוקרים, לאו דווקא חוקרים יהודים יראי ה', לטעון שים-סוף שבתורה אינו הים האדום המדובר, אלא במקום מרוחק יותר, צפונית למפרץ סואץ, ומדובר באיזה אגם או ימה קטנה לאורך הנתיב של תעלת סואץ כיום. היו שניסו לטעון שמדובר ב'מת-סלח', או 'האגם המר הגדול', או 'מת-תמסח', או אפילו 'מת-ברדוויל' שהיא בעצם מפרץ של הים התיכון המוקפת בשרטון משלושה צדדים

טלית שאינה נקיה - חביבות או גנות?

מהפסוק בפרשת השבוע (שמות טו, ב) **זֶה אֵלֶי וְאֶנְהוּ**, דרשו חז"ל (שבת קלג, ב) התנאה לפניו במצות; עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה וכו'.

ביבוס הטלית

כך מביא המשנה ברורה להלכה (סימן כד, סק"ט): 'מצוה לעשות טלית נאה וציצית נאה, והוא הדין כל המצוות צריך לעשותן בהידור בכל מה דאפשר, שנאמר זה א-לי ואנוהו'. לאור זאת, כותב בעל כף החיים (סק"ג) שחלק ממצות 'זה א-לי ואנוהו' יש להקפיד שהטלית תהיה תמיד מכובסת ונקיה, ותהיה נאה ולא קרועה.

דווקא ישין!

אולם מובא על הט"ז זי"ע עוד מגדולי ישראל שסירבו ללבוש טלית חדשה, וחיבבו ללבוש דווקא טלית ישנה ובלתי מכובסת, שניכר עליה הרושם של עבודת התפילות, ואמרו שאדרבה זהו הנוי של הטלית שרואים שהתפללו עמה, כעין דברי החתם סופר (סוכה לו, א) שאתרוג שהשתנה מראשו

מחמת משמוש ידיים בשעת מצווה - זהו הנוי שלו!

אך פשוט שגם לדבריהם יש ליוזר שלא תהיה הטלית קרועה או מלוכלכת בכתמי מאכל וכדו', כפי שהזהיר בפלא יועץ (ערך ציצית) "צריך ליוזר לקיים זה א-לי ואנוהו בטלית נאה, שאם מלובש בגדים נאים והטלית קרוע ובלוי הלא יבוש בעוה"ז ויכלם לעוה"ב וכדי בזיון וקצף".

לצאת לשוק

מרב הגר"מ שטרנבוך שליט"א בתשובות והנהגות (כרך ג, סימן ז) כותב שיש משום 'בזיון מצוה' בטלית שאינו נקיה. זאת ועוד, שאם הטלית-קטן מוכתמת ומלוכלכת יש בזה חשש הלכתי נוסף, כיון שאדם מתבייש לצאת לרחוב עם טלית מוכתמת, ונפסק בהלכה (או"ח סי' טז) שאין יוצאים בטלית שאדם אין יוצא עמו לשוק.

הטלית גדול והטלית קטן צריכים להיות נאים ולא קרועים, ונקיים מלכלוכים. ויש מגדולי ישראל שחיבבו להתפלל בטלית-גדול ישנה שניכר שהתפללו בו כי זה הנוי שלו.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

החוט המקשר: שירת הים - שירת דבורה

הנסים שנעשו להם מאז נכנסו לארץ עד מלחמה זו.

מנהג האשכנזים: להתחיל בפסוק 'דבורה אשה נביאה' (שופטים ד, פסוק ד).

מנהג הספרדים: להתחיל בפסוק 'ותשר דבורה' (שופטים ה, פסוק א).

מנהג התימנים: להתחיל בפסוק 'יכנעו אלקים' (פרק ד, פסוק כג).

במרכז פרשת בשלח נמצא הנס של קריעת ים סוף ושירת הים ששוררו משה ובני ישראל. בהקשר לכך מפטירים השבוע את הפטרת שירת דבורה, העוסקת בדבורה הנביאה שאמרה לברך בן אבינועם ללחום עם יבין מלך כנען. יבין בא להילחם עם מאות רכבי ברזל ורובבות חיילים, אך משמים נלחמו בהם המלאכים והכוכבים, והנחל עלה על גדותיו ושטף את רוב החיילים. על כך פתחו דבורה וברך ואמרו שירה על כל

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

הכסף או העבודה?

פרעה ועבדיו

תירוץ אחר כותב המשכיל לדוד: עבדי פרעה חשבו על הממון, והם אמרו 'מה זאת עשינו'. ואילו פרעה חשב על העבודה והוא אמר: 'כי שלחנו את ישראל מעבדנו'.

יותר מהחיות

ואילו הט"ז בדברי-דוד מיישב: שהיה קשה לרש"י מה שאמרו 'מה זאת עשינו כי שלחנו', וכי הם שלחו ברוצח? והלא בעל כרחם היה זה, ועל מה התחרטו? אלא כך אמרו: הרי משה ביקש רק שלא יעבדו לפרעה אלא יעבדו את ה', כמד שאמר 'שלח עמי ויעבדוני', אבל משה לא דרש מפרעה שישאיל ממון לישראל, ואנחנו מעצמנו הוספנו והשאלנו להם ממון. והווי שאמרו - 'מה זאת עשינו' - שהשאלנו להם ממון, 'כי' - כבר יצאנו ידי חובה כאשר 'שלחנו את ישראל מעבדנו' - שלא יעבדו לנו, ולמה הוספנו גם לתת להם ממון?

בשביל הממון

על הפסוק (שמות יד, ה) **וַיִּהְיֶה לִבֵּב פְּרָעָה וַעֲבָדָיו אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שְׁלַחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַבְדֵּנוּ**, מפרש רש"י: "ויהפך וכו' ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממוןם שהשאלוהם". מבואר כאן ברש"י שהסיבה שרדפו אחריהם היא בגלל הממון שהשאלו להם.

והפליאה הגדולה היא: הרי הפסוק עצמו מסיים ואומר טעם אחר מדוע רדפו אחריהם: 'כי שלחנו את ישראל מעבדנו', וכפי שרש"י עצמו מסביר: 'מעבדנו - מעבד אותנו', הרי שהיו צריכים את עבודתם ולא את הממון שהשאלו!

אחד בפה ואחד בלב

הלבוש מתנף: בפיהם הם אמרו שרוחפים בגלל העבודה, אבל בליבם חשבו בגלל הכסף... לכן כתוב ויהפך ללב פרעה, הלב חשב על הכסף...

שִׁירָה חֲדָשָׁה שְׂבָחוּ גְּאוּלִּים

מבצע

שִׁירָה שְׂבָכְתָב שִׁירָה חֲדָשָׁה - מִתּוֹךְ הַבְּנָה וְשִׂמְחָה

לעילוי נשמת הרבני הנגיד הנכבד

הרה"ח ר' אריה בן הרה"ח ר' יונה ז"ל רובין

רבבות אלפי ישראל מקבלים
על עצמם לומר משך לכה"פ

40 יום - את שירת הים
עם בהירות והבנה בפירוש המילות

ונכנסים להגלית הענק
על 'מגילת אסתר'
מפוארת ומהודרת

לגיליון השבועי - מצורף

סדר שירת הים המבואר

בביאור נחמד למראה ומשובב לב ושווה
לכל נפש ע"פ פירוש רש"י הקדוש

ניתן להשיג במאות נקודות ההפצה
ובמוקדי הספרים של י. בלוי בכל רחבי הארץ

ותזכו

להודות להשי"ת
מדי יום מתוך
שמחה של הבנה

כנסו

להגלית הענק על
מגילת אסתר
מהודרת ומפוארת
(נוסח/כתב לפי בחירתכם)

מלאו

את טופס
'קבלה טובה' -
שירה חדשה

הצטרפו

בעמדות נדרים+
או בקו 'קול התורה'
02-500-2018

המבצע למצטרפים עד יום א' פר' משפטים - ההגללה תערוך בס"ד בתחילת חודש אדר

פתרונות – מדור תורתך שעשועי

יוסף דעת | חידודי תורה | כמות בקופסא
על כל ספר בראשית

כפי אשר למדו ושיננו, התעמקו וחידדו, פלפלו והשתעשעו, טרחו והשיבו רבבות אלפי לומדי ונבחני 'תורה שבכתב' לחלץ לקט קצר – מעט מזעיר מהמוני התשובות והפתרונות שהתקבלו במהלך השבועות האחרונים

יוסף דעת

א – קבורה

רש"י כותב בפרשת ויצא (ל, טו) שלפי שרחל זלולה בצדיק לא זכתה להיקבר עמו.

והתמיהה היא: הרי בפרשת ויחי כותב רש"י (מו, ח) סיבה אחרת מדוע לא נקברה רחל במערת המכפלה, כפי שאמר יעקב ליוסף, שקברה שם על פי הדיבור כדי שתתפלל על בניו בגלות!

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

א. בפרשת ויחי בא לתת טעם מדוע נקברה בדרך ולא בתוך העיר בית לחם, שזהו כדי לעזור לבניה, אבל הטעם שלא נקברה במערת המכפלה הוא בגלל שזלולה בצדיק (גור אריה).

ב. אם לא זלולה רחל בצדיק, אזי היתה לאה נקברת בדרך לעזור לבניה, ורחל היתה במערת המכפלה, ועכשיו שזלולה נקבע שרחל היא תיקבר בדרך לעזור לבניה (שפתי חכמים).

ג. הא והא גרמא, כמובא בחז"ל שלפעמים אין אדם נענש אלא בהצטרפות של שתי סיבות יחד.

ד. אילו לא היתה מולולת בצדיק היה גם יעקב נקבר שם בדרך יחד עמה כדי לעזור לבניה, ובגלל שזלולה נשארה שם לבד לעזור לבניה בלי שיעקב יהיה עמה.

ה. שתי הסיבות ברוכים זה בזה, כי מובא במדרש שכאשר רחל עוררה רחמים על בניה אמרה לפני הקב"ה שהיא ויותרה ללאה להיות עם יעקב, וכך הקב"ה יוותר לבניו, נמצא שהולול שלם, בכיולו, ביעקב, כדי לוותר ללאה, זה הביא את האפשרות לעזור לבניה (תורת מנחם).

ו. הרמב"ם כתב (לדרכו) שדברי יעקב ליוסף היו רק דברי התנצלות, וכך יתכן לומר שיעקב לא רצה לבייש את רחל באונו יסף בנה לומר שהיא נענשה על הולולו, לכן אמר לו הטעם כדי שתעזור לבניה.

ז. הרי היתה יכולה להיענש בעונש אחר על שזלולה בצדיק, אלא כדי שתעזור לבניה נענשה דווקא באופן כזה.

ב – תאמיה

רש"י כותב בפרשת וישב (בראשית לו, לה): 'דבי יהודה אומר אחיות תאומות נולדו עם כל שבט ושבת ונשאום',

והתמיהה היא: הרי האבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה, ואין לא הקפידו השבטים על נישואי אחותו האסורה מן התורה?

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

א. "מאחר שלא נצטוו על התורה א"פ שידועה ברוח הקדש מה שהיו רוצין היו מקיימין ומה שהיו רוצין היו מניחין (דעת זקנים לו, לה). במקום שהיו רואים תועלת דבר ההצלת להם, כמו שתאמר - יעקב כשהרגיש בהצלחתו בנישואי שתי האחיות העלים עין מרווח הנמשך מיקים המצוה הזוהי, כיון שאין לו עונש אם לא יקיימנה כל עוד שלא נתנה תורה" (אור החיים מט, ג).

ב. בשו"ת הרמ"א סי' י כתב שהאבות שמרו רק שבע מצוות בני נח.

ג. כל אחד מהם כשקיבל עליו לשמור מצוות היה כמו רג וקטנן שנוולד (דמי ולא היה לו דין אחווה ולא היתה לו שייכות וקירבה עם תאומתו (גור אריה מו, י').

ד. הכוונה שכל אחד נשא את תאומתו של אחיו מאם אחרת, וכן נח מותר באחותו מן האב (מנחת יעקב).

ה. נשאו אותם בחוץ לארץ, כדברי הרמב"ם ש'בחוץ לארץ לא קיימו את התורה' (רא"ם פרשת קדושים).

ו. כמו שאצל קין פירוש רש"י בפרשת קדושים איש אשר יקח את אחותו חסד הוא שעל ידי זה מתקיים העולם, כמו כן השבטים שלא רצו להנישא לכנעניות נותר להם רק אחיותיהם, ובכחך גוונא לא קיימו את התורה.

ז. על פי מה שכתב בפנפח החיים סוף שער א' שהאבות לא קיימו את התורה בפועל רק על פי שורש התיקונים בעולמות העליונים.

ג – דם

על הפסוק בפרשת וישב (בראשית לו, לא) וישחטו שעיר עזים, כותב רש"י: 'דמו דומה לשל אדם'.

והתמיהה היא: הרי במסכת גיטין מסופר (דף נו:): שכאשר נבזרדאן

נכנס למקדש הוא ראה את דמו של זכריה ושאל מהו הדם, ואמרו לו שזה דם קרבנות, וצויה לשחוט בהמות, וראה שאין הדם דומה לדם אדם, ואם כן איך כתב רש"י שדם שעיר עזים דומה לדם אדם?

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

א. רק כאשר שני מיני הדם עומדים זה אצל זה, אזי ניכר ההבדל, אבל כאשר דם עזים עומד לבדו אפשר לטעות בינו ובין דם אדם (מהרש"א).

ב. אצל נבזרדאן היה מעורב בכל מיני דם של כל סוגי הבהמות ולכן לא היה דומה לדם האדם (חזקוני).

ג. אצל נבזרדאן עשו גם משמים שיכיר ויבדיל, כדי להעניש את ישראל (דברי דוד).

ד. כשהדם מובלע בכתנות לא ניתן להבדיל, לעומת כשהדם על הארץ ולא נבלע.

ה. יעקב היה עצוב ודואב ולכן לא היה בשלוה להבחין היטב שאינו דם אדם.

ו. הדם של זכריה היה רותח ושאר הדמים לא היו רותחים ולכן לא היו דומים.

ז. הדם של זכריה כבר עברו שנים רבות מאז שנהרג ולכן לא היה דומה.

ח. בירושלמי מובא שנבזרדאן שחט רק פרים אילים וכבשים ולא היה שם דם שעיר.

ד – חסד

בפרשת ויחי כותב רש"י (מו, כט) על הכתוב ועשית עמדי 'חסד ואמת', חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול.

והתמיהה היא: הרי בפרשת חיי שרה אמר אליעזר ללבן ובתואל (כד, מט) 'זעתה אם ישכם עושים חסד ואמת את אדוני הגידו לי', הרי לנו שהכתוב נוקט בלשון 'חסד ואמת' גם בחסד שנעשה עם החיים ולא רק עם המתים!

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

א. לא רק חסד עם מתים הוא חסד של אמת, אלא כל חסד ללא קבלת תמורה, ואליעזר ביקש מהם לעשות עמו חסד ללא קבלת פרס והנאה, שלא יבקשו ממנו רב. (כן תירץ מהרש"ל בשם מהר"א).

ב. כיון שעובד אותם והיה מרחק בין רב מקום אברהם (חן, היה זה כאילו מה), ולא יצפו לתשלום גמול (רא"ם).

ג. אברהם היה כבר למעלה ממאה שנה ובמסכת אבות מובא שיותר ממאה שנה הריחו כמות, שאינו יכול להשיב להם טובה.

ה – מחשבה

בפרשת ויחי כותב רש"י על הכתוב (מט, ו) ובזרצונם עקרו שור, 'דצו לעקור את יוסף שנקרא שור'.

והתמיהה היא: הרי אמרו חז"ל (קידושין מ.) שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ומדוע הוכיח יעקב את שמעון ולוי על מה שרק רצו לעקור את יוסף?

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

א. לא היתה כאן רק מחשבה אלא גם בפועל מכרוהו לעבד, ובכך כמו עקרו אותו בבחינת עני חשום כמות.

ב. מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה, כשאדם יש לו רק מחשבה, אבל כאן היה גם מעשה כי השליכוהו לבור נחשים, ומובא במדרשים שזרקו בו חיצים (משכיל לדוד).

ג. אם נאמר שהיה לשבטים דין בן נח ניהא שהרי בגוים מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה.

ד. אין הקב"ה מצרפה למעשה הוא רק לגבי העונש אבל החטא נחשב לחטא ופגע (מאיר).

ה. הם עקרו שור בפועל, כי מובא ברש"י שהיה צריך לצאת מיוסף י"ב שבטים ויכון שהיה במצרים אצל פוטיפר יצאו ממנו רק ב' שבטים, נמצא שהם עקרו עשר שבטים (אור החיים הק').

ו. אכן אין זה נחשב למעשה כלפי הקב"ה אבל יעקב הוכיח אותם על עצם המחשבה לכן הדריש

ואמרו "ובזרצונם" שרצו לעקור שהטענה היא על הרצון לא על המעשה, שרצון זה היא מידה רעה.

חידודי תורה

א. היכן מוזכרים בחומש בראשית, בחומש או ברש"י: א. נבזרדאן. ב. נבזרדאן (שלש פעמים). ג. הנח. ד. עמלק. ה. סיסרא.

א. רש"י בראשית מה, ז: 'כשיגלה אותם נבזרדאן'.

ב. 1. רש"י בראשית כא, יז: המית את ישראל בצמא, כשהגלם 'נבזרדאן'. 2. רש"י בראשית מא, ח: 'זנבנבזרדאן' הוא אומר (דניאל ב, א) ותתפעם רוחו. 3. רש"י בראשית מט, כז: אף ששתששק שמשן של ישראל על ידי 'נבזרדאן'.

ג. רש"י בראשית מט, כז: מרדכי ואסתר שהם מבנימין חלקו את שלל 'הנח'.

ד. רש"י בראשית יד, ז: שדה העמלקי - עדיין לא נולד 'עמלק' ונקרא על שם העתיד.

ה. רש"י בראשית מט, כא: על מלחמת 'סיסרא' נחנבא.

ב. היכן מוזכר מלאך גבריאל בחומש בראשית?

א. רש"י בראשית כט, לד: ששלח הקדוש ברוך הוא גבריאל והביאו לפניו וקרא לו שם זה.

ב. רש"י בראשית לו, טו: וימצאהו איש - זה גבריאל.

כמות בקופסא

א – כתיבה

שאלה: מי כתב את חומש בראשית? את התשובה לכך כותב רש"י באחת הפרשיות בחומש חומשי תורה, היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: בפרשת משפטים. רש"י שמות כד, ד: 'זיכתוב משה - מבראשית ועד מן תורה'.

ב – נקמה

שאלה: בחומש בראשית, בפרשת וישב, מסופר שהמדיינים מכרו את יוסף למצרים. באחת הפרשיות בחומש חומש תורה כותב רש"י שאחד מצאצאיו של יוסף הלך למדיין לנקום בהם על שמכרו את יוסף. היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: בפרשת מטות. רש"י במדבר לו, ו: 'אותם ואת פינחס וכו' שחלק לנקום נקמת יוסף אבי אמו, שנאמר (בראשית לו, לו) והמדינים מכרו אותו'.

ג – לחם

שאלה: בחומש בראשית, בפרשת ויצא, מסופר שיעקב אבינו ביקש 'לחם לאכול ובגד ללבוש'. באחת הפרשיות בחומש חומשי

תורה מוזכר רש"י את התפילה הזו של יעקב אבינו, היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: בפרשת עקב. רש"י דברים י, יח: 'ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה - ודבר חשוב הוא זה, שכל עצמו של יעקב אבינו על זה נתפלל, (בראשית כח, כ) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש'.

ג. אלו מאורעות בחומש בראשית אירעו 'לעת ערב', או 'לפנות ערב'?

א. בראשית ח, יא: וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה 'לְעֵת עֶרֶב' וַהֲנִיחָהּ עָלָה וַיֵּת טֶרֶף פָּפִי.

ב. בראשית כד, יא: 'לְעֵת עֶרֶב' לְעֵת צֹאת הַשָּׁמֶלֶת.

ג. בראשית כד, סג: וַיֵּצֵא יַעֲקֹב לְשׁוֹחַ בִּשְׂדֵה 'לְפָנוֹת עֶרֶב'.

ד. ציין ארבעה מקומות בחומש בראשית בהם **אנשים רחצו את רגליהם**.

א. המלאכים בבית אברהם: בראשית יח, ד 'לָקַח בָּרָא מִן הַחֶמֶץ וַיִּתְּנוּ לְרַגְלָיו'.

ב. המלאכים בבית לוט: בראשית יט, ב: וַיָּלִינוּ וַיִּתְּנוּ לְרַגְלָם.

ג. אליעזר בבית לבן: בראשית כד, לב: וַיִּמְסֵן לְרַחֵץ רַגְלָיו וַיְגַלֵּי הָאָזְנִים אֲשֶׁר אָתוּ.

ד. השבטים בבית יוסף: בראשית מג, כד: וַיִּתְּנוּ מִים וַיִּתְּנוּ לְרַגְלָם.

ה. מי הם ארבע האנשים בחומש בראשית הנקראים בשם 'חנוך'?

א. חנוך בן קין (בראשית ד יז).

ב. חנוך בן ירד (בראשית ה, יח).

ג. חנוך בן מדין (בראשית כד, ד).

ד. חנוך בן ראובן (בראשית מז, ט).

ד – תפילה

שאלה: במרחבי חומש בראשית אנו מוצאים שהאבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, התפללו אל ה'. באחת המקומות בחומש חומשי תורה מוזכר רש"י שבני ישראל תפסו את אומנות אבותם והתפללו, ובמקום אחר כותב רש"י שבני ישראל תפלו אומנותם באומנות האומות, והשתמשו בכח החרב ולא בפיהם. היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: 1. בפרשת בשלח. רש"י שמות יד, י: ויצעקו - תפשו אומנות אבותם. באברהם הוא

אומר (בראשית יט כו) אלא המקום אשר עמד שם, ביצחק (שם כד סג) לשוח בשדה, ביעקב (שם כח יא) ויפגע במקום.

2. בפרשת מטות. רש"י במדבר לא, ח: 'בחרב - הוא בא על ישראל, והחליף אומנותו באומנותם, שאין נושעים אלא בפיהם ע"י תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות, שבאין בחרב, שנאמר (בראשית כו, מ) ועל חרבך תחיה'.

ה – בריאה

שאלה: בשתי מקומות במרחבי חומש חומשי תורה מוזכר רש"י שני דברים שנבראו בששת ימי בראשית, או בערב שבת בין השמשות, היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: 1. בפרשת קרח. רש"י במדבר טו, ז: 'ורבותינו פירשו אם בריאה - פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב, ואם לאו יברא ה'.

2. בפרשת וזאת הברכה. רש"י דברים לו, ו: 'מול בית פעור - קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור, וזה אחד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות'.

הרב יצחק חשין - בית שמש, תורת השם הרב דוד היימפלד - בית שמש, שיח יצחק הבה"ח אהרן דוד וייבל - ירושלים, ברכת שמואל הרב אליעזר פלגני - בני ברק, חיי שרה הבה"ח שלמה זיגני - מודיעין עילית, אורחות תורה הרב מתניה בטיח - בני ברק, הרצלה ניק חזקים נחום צבי שטיין - בני ברק, באר יהושע הרב שרגא בריזל - בית שמש הבה"ח בנימין קופמן - בני ברק, מיר הרב שמואל קטיא - ירושלים הבה"ח אברהם מנחם וונגברג - בני ברק, תורת דוד הרב משה מרדכי קליין - צפת ניק חזקים אליהו יהודה כהן - ירושלים, חכמת שלמה ניק חזקים יעקב טיימני - ירושלים, מנחת חינוך הרב שמואל כהן - בני ברק, תפארת שמשון

הרב חיים גרינוולד - מודיעין עילית, עשרת שלמה הרב יוסף ראם - מודיעין עילית, כולל תצות הרב ישראל ורד - בני ברק ניק חזקים אליעזר ורד - בני ברק, באר יהושע הרב יקותיאל יהודה גליק - צפת הרב משה קליין - מודיעין עילית הבה"ח הלל ברנר - מודיעין עילית, דרך התורה הרב יוסף קווליק - בית שמש הבה"ח ידידה יונה - בית שמש, תפארת ישראל הבה"ח יעקב ישראל גולדמן - ביתר עילית, עשרת שלמה הרב אריאל הרמן - רחובות, הליכות חיים ניק חזקים אליעזר פיפרמן - מודיעין עילית, מאה שערים ניק חזקים אברהם עמנואל - ירושלים, בית רבן הרב הלל פרקוביץ - בית שמש, ביאלא ניק חזקים יוסף פראפורט - ירושלים, מענה שמחה

הבה"ח יוסף לשינסקי - ירושלים הרב ישראל בר - בית שמש הרב יהודה לייב קאפר - בית שמש, שיח יצחק הרב יהודה כהן - ירושלים, נתיבות מלך הבה"ח לוי יצחק מישלוביץ - קרית מלאכי, ליובאוויטש הרב ישעיה גוטמן - חצור הגלילית, דברי אמת הרב יעקב אקשטיין - ביתר עילית, קרלין הרב יעקב לייב מיוצברג - בית שמש, מצבר הכוללים הרב אברהם פריינד - ירושלים, אדם דעת למו הבה"ח אליהו נחמן ראטה - ירושלים, טשענץ הרב נחמן ויגלמן - אשדוד, בעלזא הרב רפאל ויגלמן - ירושלים הרב אברהם יוסף פרוס - בני ברק הבה"ח אליהו הלל משה לוי - ביתר עילית, באיאן הרב אליהו פישר - בני ברק, סלובודקא

פרס ראשון 1500 ₪
הרב ירושע בלומפלט - תניח, צאנו

פרס שני 1000 ₪
ניק חזקים שריגא פול - בני ברק, זכרונא מאיר

תורה כארד 100 ₪
ניק חזקים יעקב קליין - ביתר עילית הרב אליהו נבון - מודיעין עילית, כולל רצופות הרב עמנואל סולומין - בית שמש, תפארת אהל משה הרב נח סדובסקי - ירושלים הרב יחיאל סנקביץ - ערד, נו שמחה גור

